

הפחתת אלימות כלפי ילדים של ילד בכיתה א'

באמצעות פסק זמן של הוצאה מהכיתה

סיגל תדהר-פז, BCBA, תמרה שטימלר, BA

תקציר

אלימות כלפי ילדים של ילד עם קשיי התנהגות בכיתה א' טופלה באמצעות הליך ענישה שלילית של הוצאה מהכיתה או מהסיטואציה החברתית בה הוא נמצא ועמידה באזור מרוחק ל-3 דקות. התנהגות המטרה הוגדרה ככל מגע אברסיבי של הילד בילד אחר (מכות, בעיטות יריקות וכדומה) שנעשה בכוונה תחילה ולא באופן מקרי. ההליך יושם ע"י המשלבות הסמויות המלוות אותו בשילוב בכיתה א'. ההתערבות הוכחה כיעילה ביותר, כאשר התנהגויות אלו פחתו באופן משמעותי.

נבדק

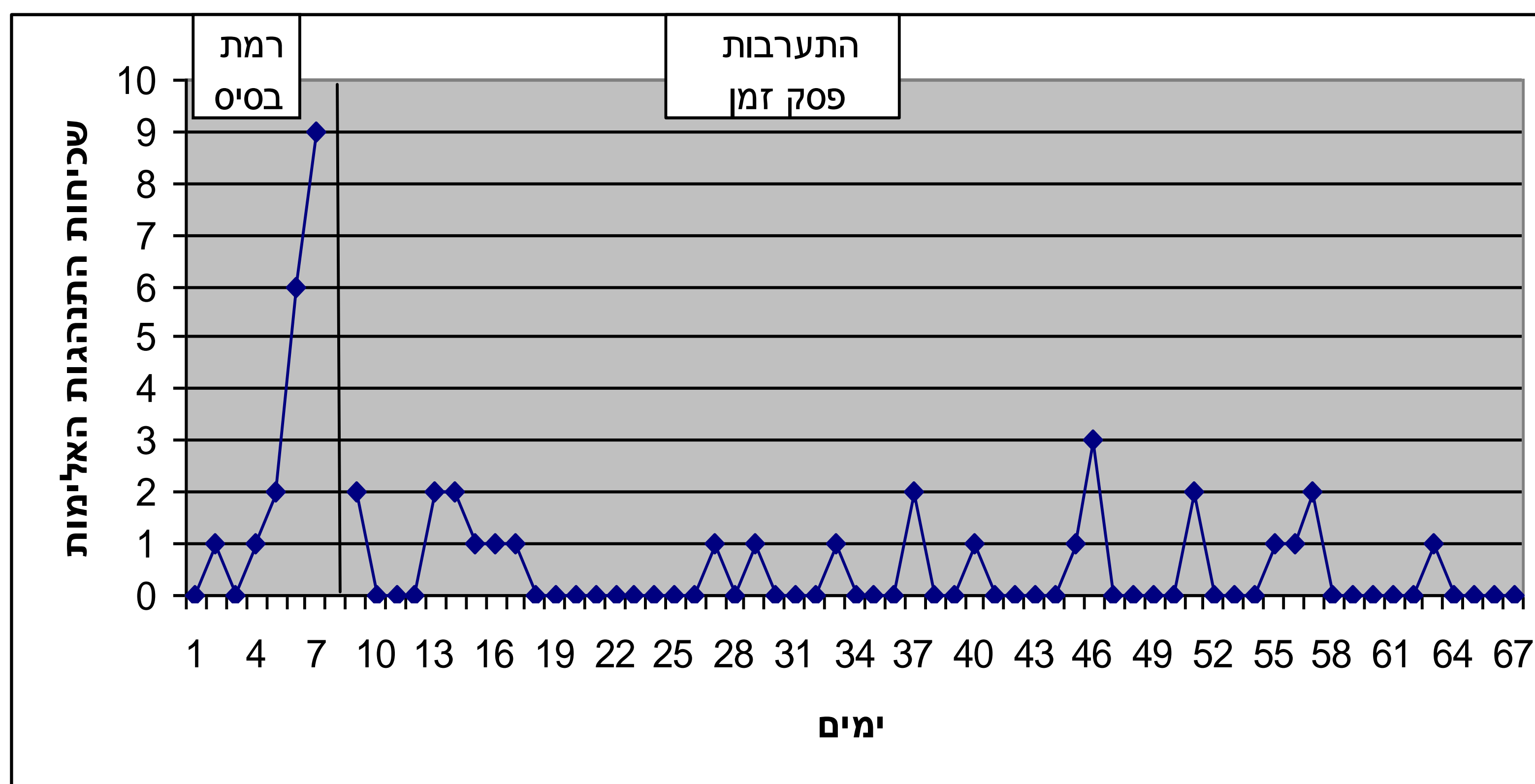
הנבדק הוא ילד בן 7, שאובחן בעבר עם אוטיזם (כיום אינו נושא אבחנה זו), והחל בתוכנית התערבות התנהגותית ביתית אינטנסיבית בגיל 3:6. הילד משולב מגיל צעיר במסגרות חינוך רגילות עם משלבות, כאשר בכיתה א' הוא משולב בליווי משלבת סמויה. שילוב מוצלח, לרוב, ומתמקד בציות לסמכות המורות ולכללי הכיתה, וכן, באינטראקציות מתאימות עם ילדים בכיתה ובהפסקות.

התערבות

מטרת ההתערבות היתה הכחדת מקרי האלימות שהפגין הילד כלפי ילדים מכיתתו. התנהגות המטרה הוגדרה ככל מגע אברסיבי של הילד בילד אחר (מכות, בעיטות יריקות וכדומה) שנעשה בכוונה תחילה ולא באופן מקרי. עם תחילת ההתערבות, הופעל הליך של ענישה שלילית מסוג פסק זמן, בכדי לגרום להפחתה במקרי האלימות. מיד לאחר התרחשות התנהגות המטרה הילד הוצא מהכיתה לאזור מבודד או הורחק הצידה ע"י המשלבת הסמויה שלו למשך כ-3 דקות. בנוסף, הופעלה מערכת מוטיבציה על התנהגויות נאותות במשך היום בבית, בעקבותיהן זוכה הילד בפרס שבחר (קניית צעצוע רצוי) על ידי אביו בבית. אם היה מקרה של אלימות באותו היום, הפסיד הילד את התגמול היומי. במקביל להתערבות בבית, פותחו כישוריו החברתיים של הילד גם בעבודה פרטנית בביתו. הוא למד דרכי פתרון בעיות בצורה נאותה, הוא חוזק תדירות על כל התנהגות של איפוק, וכן, למד משחק ותקשורת נאותים בשילוב זוגי עם ילדים מכיתתו שביקרו בביתו.

תוצאות

תרשים: שכיחות ההתנהגויות האלימות ליום

נתוני ההתערבות נאספו על מספר מקרי האלימות של הילד כלפי ילדים מידי יום. לפני תחילת ההתערבות, עם תחילת שנת הלימודים בכיתה א' הלכו ורבו מקרי האלימות של הילד כלפי ילדים מכיתתו עד שהגיעו לשיא של 6 ו-9 מקרים ליום ביומיים שלפני תחילת ההתערבות. כבר ביום הראשון של תחילת ההתערבות פחתו מקרי האלימות ל-2 מקרים ביום ובהמשך לימים רבים רצופים ללא אלימות כלל. ההתערבות בצורתה הנוכחית נמשכה עד חופשת החנוכה, והוכחה כיעילה ביותר.

סיכום ומסקנות

אלימות כלפי ילדים בבית הספר הינה התנהגות בלתי נאותה שלא ניתן להבליג עליה במסגרת הניסיון לשלב ילד עם קשיי התנהגות בכיתה רגילה. גם אם נעשה ניסיון לשלב את הילד עם משלבת סמויה (ולא חשופה) המטרה של הפחתת אלימות קודמת להסוואת הסייעת. כך, המשלבות הסמויות הונחו לשים בראש סדר העדיפויות את הטיפול בבעיית האלימות של הילד, גם אם הליך ההתערבות שהפעילו חשף אותן כסייעות של הילד. התערבות של ענישה דרך הליך של פסק זמן הוכחה עבוד ילד זה כיעילה ביותר כאשר התנהגות האלימות פחתה עם יישומו. בנוסף, במקרי האלימות שבכל זאת הפגין הילד פחתה משמעותית עוצמת ההתנהגות. במקביל, ניתן היה להבחין בהתנהגות של איפוק על מנת להימנע מהפעלת אלימות כלפי ילדים, עליה חוזק הילד בחיזוק חברתי. עם זאת, במקרים בודדים, לאחר יישום ההתערבות, הילד עדיין התקשה בדחיית סיפוקים ובחר באלימות כדרך לפתרון חיכוכים חברתיים. ניתן ללמוד מהתערבות זו על החשיבות בסיוע בשילוב בכיתה רגילה ללימוד התנהגויות תקשורתיות וחברתיות מתאימות כלפי ילדים, ועל יעילות הליך פסק הזמן בהפחתת אלימות.